

**Raftul
Denisei**

Colecție coordonată de
DENISA COMĂNESCU

DAVID MITCHELL

Atlasul norilor

Traducere din engleză și note
de MIHNEA GAFIȚA

HUMANITAS
fiction

JURNALUL DIN PACIFIC
AL LUI ADAM EWING

Joi, 7 Noiembrie

Dincolo de cătunul Indienilor, într’o parte a țărmului ce părea a nimănuui, am dat din întâmplare peste un șir de urme recente. Printre alge în putrefacție, nuci de cocos de mare și bambuși, urmele de pași m’au condus până la cel ce le făcuse, un Om Alb, cu pantalonii și mânecile de la haina de postav sumese, arborând o barbă luată din foarfeci și o pălărie de castor nefiresc de înaltă. Omul acela pritocea & cernea nisipul de culoarea cenușii cu o linguriță de ceai – și-atâta de concentrat făcea trebușoara asta, că nu m’a băgat în seamă decât după ce l-am strigat de la o depărtare de zece iarzi. Așa am ajuns eu de-am făcut cunoștință cu Doctorul Henry Goose, medic de casă al nobilimii londoneze. Naționalitatea lui nu m’a surprins câtuși de puțin. Ce să zic? – va fi existând vre’o casă atâta de părăsită sau vre’o insulă atâta de îndepărtată, încât să fii sigur că, de te retragi acolo, nu vei da peste nici’un Englez, dar eu, unul, în tot cazul, pe nici’o hartă n’am găsit-o.

Pierduse, oare, ceva pe țărmul acela uitat de lume? Puteam să-i fiu de vre’un folos? Doctorul Goose a clătinat din cap, și-a desfăcut legătura de la gât pe care o înnodase ca pe-o bocceluță și mi-a arătat ce conținea, mândru din cale-afară:

— Dinții, Domnul meu, sunt Graalurile smălțuite ale căutărilor noastre. În vremuri de mult apuse, țărmul acesta ca o Arcadie le ținea loc de sală de ospete canibalilor – da, era locul unde cei puternici îi devorau pe cei slabi. Dinții îi scuipau afară, cum facem Domnia Ta ori eu cu sâmburii cireșelor. Numai că molarii ăștia josnici fi-vor preschimbați în aur, Domnul meu.

Cum anume? Un meșter din Piccadilly care modelează proteze dentare pentru nobile plătește gras pentru măsele de om. Știi oare Domnia Ta cât face un sfert de livră?!

I-am mărturisit că nu știam.

— Atunci n’o să te luminez eu, Domnule, ca să nu-ți dezvălui un secret profesional! a zis el și și-a bătut nasul cu degetul arătător, apoi: Domnule Ewing, cunoști oare Domnia Ta o anume Marquiză Grace din Mayfair? Nu? Cu-atât mai bine, fiindcă e un stârv în jupon! Cinci ani sunt de când hoașca mi-a spurcat numele – da, chiar așa – cu acuze după care m’am ales cu excluderea din Societate. Peregrinările mele au început din ceasul acela de tristă amintire, a mai spus D-rul Goose, privind undeva departe, în larg.

Mi-am exprimat solidaritatea cu Doctorul în necazul său.

— Îți mulțumesc, Domnul meu, îți mulțumesc, dar aceste boabe sidefii – și Doctorul și-a scuturat legătura de la gât – sunt îngerii mântuirii mele. Marquiza poartă o proteză dentară făurită de meșterul de care tocmai ți-am vorbit. La Crăciunul ce vine, când Măgăreața Sa împarfumată va lua cuvântul în deschiderea Balului Ambasadorilor pe care-l dă, eu, acesta, Henry Goose – da, da, *eu* – mă voi ridica și voi declara înaintea fiecăruia & tuturor că stimata noastră gazdă rumegă între măsele de canibali! Sir Hubert, fiul ei, îmi va cere socoteală, lucru previzibil. „Vino cu dovezi“ – o să răcnească marțafoiul – „sau vino să-mi dai satisfacțiune!“ La care eu voi glăsui: „Dovezi, Sir Hubert?! Păi, dinții Mamei Dumitale i-am cules cu mâna *mea* dintr-o scui pătoare din Pacificul de Sud! Priviți, sir, aveți aici câțiva la fel!“ – și-o să-i azvârl, uite, chiar dinții ăștia în castronul cu supă de țestoasă și-abia atunci, Domnul meu, abia atunci voi căpăta și *eu* satisfacțiunea pe care mi-o doresc! Toți deștepții clevetitori o vor toca mărunț pe Marquiza cea colțoasă prin rubricile mondene ale gazetelor și, până-n sezonul următor, mare minune dac’o mai primi vre’o invitațiune măcar la Balul de la Azilul Sărăcimii!

M-am grăbit să-i urez cât mai curând ziua bună lui Henry Goose. Are mințile duse rău, mă gândesc.

Vineri, 8 Noiembrie

În șantierul naval încropit sub fereastra mea, se lucrează la bastonul de bompres, la indicațiile D-lui Sykes. D-l Walker, unicul cârciumar din Ocean Bay, este și numărul unu în târg la negustoria de cherestea și se laudă cu vremurile când era el meșter corăbier la Liverpool (de-acum știu destule despre manierele de la Antipozi ca să-nghit asemenea adevăruri îndoielnice). D-l Sykes mi-a spus că-i trebuie o săptămână întreagă pentru a face *Profetesa* „brici, ca la Bristol“. Șapte zile în fundătura asta de Musketă – sună ca o tristă condamnare, dar când îmi aduc aminte de furtuna care urla ca o harpie și de mateloții înecați în valuri, necazul meu de-acum pare mai ușor de îndurat.

L-am întâlnit pe D-rul Goose pe scări azi-dimineață și-am luat micul dejun împreună. Stă la Musketa de la jum. lui Octombrie, de când a sosit aici cu un vas comercial brazilian, *Namorados*, venind din Fi-Ji, unde și-a pus priceperea la lucru într’o Misiune. Acum, Doctorul așteaptă să sosească *Nellie*, o balenieră australiană întârziată peste măsură, care să-l transporte la Sydney. Din portul acela, își va căuta un loc pe un vas oarecare de pasageri către Londra sa de baștină.

L-am judecat nedrept & prematur pe D-rul Goose. Trebuie să fii cinic mai ceva ca Diogene ca să înaintezi în profesiunea mea, dar cinismul te poate face insensibil față de virtuțile mai subtile. Doctorul are ciudățeniile lui, pe care și le povestește bucuros la un păhărel de *pisco* portughez (nici’odată prea mult), dar sunt gata să bag mâna-n foc pentru el, că este singurul Domn adevărat de la această latitudine, la Est de Sydney și Vest de Valparaiso. Aș putea chiar să-i dau o scrisoare de introducere pe lângă fam. Partridge din Sydney, fiindcă D-rul Goose și dragul de Fred parcă sunt făcuți din același aluat.

Vremea proastă împiedicând ieșirea mea de dimineață, am rămas amândoi la povești lângă focul de turbă și orele s’au scurs ca minutele. I-am vorbit pe îndelete despre Tilda & Jackson și despre temerile mele iscate de „febra aurului“ de la San Francisco. Conversația a deviat apoi, de la orașul de unde veneam

la recentele mele îndatoriri notariale din Noua Galie de Sud, iar de acolo la Gibbon, Malthus & Godwin, trecând prin lipitori & locomotive. Conversația politicoasă este un balsam care din nefericire îmi lipsește la bordul *Profetesei*, iar Doctorul este un veritabil erudit. În plus, deține un set de piese de șah splendid cizelate, cărora nu le vom îngădui să se odihnească până când una din două: fie pleacă *Profetesa*, fie sosește *Nellie*.

Sâmbătă, 9 Noiembrie

Răsăritul Soarelui strălucitor ca un dolar de argint. Goeleta noastră încă mai oferă o priveliște jalnică în Golf. O canoe de luptă indiană stă proptită în carenă pe țărm. Henry și cu mine am pornit către „Plaja Ospetelor“ cu chef de distracție, salutând-o plini de voie bună pe fata care-i face menajul D-lui Walker. Duduia morocănoasă agăța rufele la uscat pe o frânghie și nu ne-a băgat în seamă. Are ceva sânge Negru în vine și-mi închipui că mama ei n’ a ieșit de prea multă vreme din junglă.

Trecând noi pe-aproape de cătunul indian, un „bâzâit“ ne-a stârnit curiozitatea și-am hotărât să vedem de unde vine. Așezarea este împrejmuțată cu un gard de pari, atâta de șubrezită, că se poate accede înăuntru prin cel puțin zece locuri. O cățea fără păr și-a ridicat capul spre noi, dar, știrbă fiind și muribundă, n’ a lătrat. Un șir exterior de colibe *ponga* (clădite din crengi & cărămizi de pământ și acoperite cu rogojini) se înghesuiau la umbra unor „ditamai“ locuințele din lemn, cu bârne sculptate și porți rudimentare. În mijlocul cătunului avea loc o biciuire publică. Henry și cu mine eram singurii Oameni Albi prezenți, iar privitorii indieni se împărțeau în trei caste. Căpetenia stătea pe tron, purtând o mantie de pene; bărbații tribului, tatuați și însoțiți de muieret și de copii, formau publicul, vre’ o treizeci de suflete cu totul; sclavii, mai negri & mai terni decât stăpânii lor cu pielea de culoarea castanei și mai puțini de jumătate din numărul acelor, stăteau pe vine în glod. Așa o blegeală bovină, de inși care se înmulțesc între ei! Plini de pustule, care cicatrizate, care purulente, de vărsat sau *haki-haki*,

nenorociții asistau la supliciu fără să scoată altceva decât „bâzâitul“ acela ciudat, ca de albine. Empatie, condamnare – n’am știut ce voia să însemne zumzetul pe care-l scoteau. Mânuito-rul biciului era un Goliat a căruia constituție ar fi descurajat orice bătăuș de ocazie. Sălbaticul avea tatuate șopârle mari & mici pe fiecare locșor al trupului – s’ar fi putut scoate un preț bun pe pielea lui, cu toate că n’aș fi vrut să fiu eu cel năimit să i-o jupoaie, nici pentru toate perlele din O-hawaii! Amără-tul de prizonier, încărunit de ani mulți de suferințe, era legat în pielea goală de un suport în forma literei A. Trupul i se scutura la fiecare plesnitură care-i smulgea carnea, spinarea îi semăna cu un pergament acoperit de rune însângerate, dar chipul său înlemnit sugera seninătatea martirului ajuns deja în grija Domnului.

Ca să spun drept, mi se suia un nod în gât la fiecare șfi-chiuitură de bici. Pe urmă, s’a întâmplat ceva curios. Sălbaticul bătut și-a ridicat capul care-i căzuse-n piept, s’a uitat la *mine* și mi-a aruncat o privire de cunoștință stranie, deși prietenoasă. De parcă un actor de teatru și-ar fi zărit în Loja Regală un prieten de mult pierdut și i-ar fi comunicat aceleia, fără știrea publicului, că-l recunoscuse. Un „Negrotei“ tatuat s’a apropiat de noi și ne-a făcut semn către pumnalul său de nefrit, ca să pricepem că nu eram bine-veniți. Eu m-am interesat de natura crimei la care se dedase prizonierul. Henry m’a luat cu un braț pe după umeri și mi-a spus:

— Vino, Adam! Omul înțelept nu se vâără la mijloc între fiară și halca ei de carne.

Duminică, 10 Noiembrie

D-l Boerhaave stătea în mijlocul cabalei sale de briganzi de încredere, precum Regele Anaconda înconjurat de alaiul lui de șerpișori de râu. „Celebrările“ lor sabatice de jos începuseră deja, până să mă trezesc eu. Am ieșit să caut apă ca să mă bărbieresc și am găsit cârciuma colcăind de mateloți care așteptau să le vină rândul cu bietele indience pe care Walker pusese laba

pentru acel *bordello* de ocazie. (Rafael nu se număra printre desfrânați.)

Nu-mi stric eu postul de Sabat preacurvind. Cum Henry avea același sentiment de repulsiune ca și mine, am renunțat la micul dejun – fata în casă precis era ocupată cu servicii alternative – și am pornit spre capelă, ca să ne rugăm cât încă nu ne stricaserăm postul.

Nu ne depărtaserăm nici două sute de iarzi, când mi-am adus aminte, de-a dreptul consternat, de acest Jurnal pe care-l lăsasem pe masă, în camera mea de la Musketa, la vederea oricăruia marinar beat care s'ar fi găsit să dea buzna. Temându-mă pentru siguranța lui (și a mea, de-ar fi căzut în mâinile D-lui Boerhaave), am făcut cale-ntoarsă, ca să-l ascund mai bine. Niște rânjete lătărețe mi-au salutată întoarcerea și m-am gândit că precis eram pe post de „vorbești de lup, și lupul la ușa“, dar adevăratul motiv l-am aflat când am deschis ușa camerei – și anume, D-l Boerhaave, cu buicile-i porcine, călare pe-o Dulcinee maură în patul meu, *in flagrante delicto*! Oare s'a scuzat, blestematul de Olandez?! Cătuși de puțin! I s'a părut că *el* era partea vătămată și a răcnit:

— Du-te-nvârtindu-te, Domnu' Scârțâie-Pana! Că, de nu, să fiu al naibii de nu-ți rup în două blestematu' de bețigaș yankeu!

Mi-am luat Jurnalul și m'am năpustit pe scări în jos, într-o *tumultocrație* de râsete și batjocuri din partea Oamenilor Albi, dar sălbatici, adunați acolo. I-am reproșat lui Walker că-i plăteam pentru o cameră separată, care m'ășteptam să rămână separată și în absența mea, dar nemernicul nu mi-a oferit decât o reducere de o treime din preț pentru „un sfert de ceas de galop cu cea mai mândră dintre iepșoarele din grajdul meu!“ I-am replicat, dezgustat, că sunt soț & tată și că mai bine mor decât să-mi pătez demnitatea & decența cu vre'una dintre târfele lui atinse de vărsat. Walker s'a jurat că-mi „umflă ochii“ de le mai fac târfe pe fetițele lui dragi. Unul dintre șerpui de râu din alai a rânjit cu gura-i știrbă și mi-a spus că, dacă-i o virtute să n-ai decât o singură nevastă și-un copil, „Păi, atunci, eu, Domnu' Ewing, mi-s de zece ori mai virtuos decât matale!“ – și o mână nevăzută a zvârlit spre mine conținutul unei carafe întregi de

sheog. M'am retras, până nu mă trezeam cu vre'un proiectil mai dur decât liquidul acela.

Clopotul de la capelă îi chema pe cei cu teamă de Dumnezeu din Ocean Bay și-am alergat și eu într'acolo, unde m'astepta Henry, încercând să uit recente spurcăciuni la care asistasem la han. Podeaua capelei pâraia ca un hârdău vechi de baie și congregația putea fi numărată pe degetele de la ambele mâini și-alte câteva, dar cred că nici'un călător nu și-a potolit setea în vre'o oază din deșert cu mai multă recunoștință decât ne-am rugat azi-dimineață Henry și cu mine. Ctitorul luteran și-a găsit odihna în cimitirul capelei sale în urmă cu zece ierni și nici'un succesori nu s'a aventurat deocamdată pân'aici, ca să revendice altarul rămas fără păstor. Drept care, confesiunea sa este o „babilonie“ de crezuri creștine. Pasajele biblice au fost citite de jumătatea din congregație care știe citi literele și ne-am reunit cu toții într-un imn sau două alese prin rotație. „Mai-Marele“ acestei turme demotice, un anume Domn D'Arnoq, stătea sub Crucifixul modest și ne îndemna pe Henry și pe mine să ne implicăm de aceeași manieră. Cu gândul la cum am fost mântuit eu însumi de furtuna de săptămâna trecută, am propus capitolul 8, versetul 24, din Luca: „Și venind la El, L-au deșteptat, zicând: « Învățătorule, Învățătorule, pierim ! » Dar El, sculându-Se, a certat vântul și valurile înfuriate, care s-au potolit și s'a făcut liniște.“

Henry a recitat din Psalmul VIII cu o voce puternică, de parcă ar fi fost un actor cu experiență: „I-ai dat stăpânire peste lucrările mâinilor Tale; toate le-ai pus sub picioarele lui: oile și boii laolalta, fiarele câmpului, păsările cerului și peștii mării, tot ce străbate cărările mărilor.“

Nu aveam acompaniator care să cânte la orgă *Ave, Maria*, numai vântul prin coșul de fum, nici cor să interpreteze *Nunc Dimittis*, numai vuietul aripilor de pescăruși, dar mă gândesc eu că nu l-am dezamăgit pe Creator. Semănăm cu cei dintâi Creștini de la Roma, chiar dacă Biserica noastră nu semăna cu cele de mai târziu, pline de mistere și de pietre prețioase. A urmat rugăciunea comună. Membrii parohiei se rugau *ad lib.* pentru eradicarea manei cartofului, pentru mântuirea sufletului

unui bebeluș mort, pentru binecuvântarea unei noi bărci de pescuit &c. Henry a mulțumit pentru ospitalitatea arătată nouă, vizitatorilor, de Creștinii de pe Insula Chatham. Am întărit și eu cele spuse de el și am înălțat o rugăciune pentru Tilda, Jackson și socrul meu, ca Domnul să-i aibă în pază în toată această perioadă îndelungată cât lipsesc.

După slujbă, Doctorul și cu mine am fost abordați cu maximă cordialitate de un „stâlp“ al capelei, mai în vârstă, un anume Domn Evans, care ne-a prezentat bunei sale soții (amândoi camuflau handicapul surzeniei răspunzând numai la acele întrebări despre care *credeau* ei că le fuseseră adresate și acceptau numai acele răspunsuri despre care *credeau* că le fuseseră date – stratagemă aplicată nu de puțini avocați americani) și celor doi fii gemeni, Keegan & Dyfedd. D-l Evans ne-a informat că-și făcuse un obicei din a-l invita în fiecare săptămână pe D-l D'Arnoq, Predicatorul nostru, să ia masa la ei acasă, în apropiere, fiindcă bietul de el locuia tocmai la Port Hutt, un promontoriu aflat la câteva mile bune. Oare voiam și noi să luăm parte la masa lor de Sabat? Fiindcă-l informasem deja pe Henry despre ce Gomoră avea loc la Musketa și cum stomacurile noastre dădeau semne clare de revoltă, am acceptat cu grațitudine invitațiunea fam. Evans.

Ferma gazdelor noastre, aflată la jum. de milă de Ocean Bay, pe panta unei văi bătute de vânturi și ploii, s'a dovedit a fi o construcție modestă, însă rezistentă la acele furtuni năprasnice care frâng osatura atâtor nave ghinioniste de recifurile din apropiere. Salonul era dominat de capul monstruos al unui mistreț (căruia-i căzuse falca și avea un ochi pe jum. închis), vânat de cei doi gemeni în ziua când împliniseră șaisprezece ani, și de o pendulă fără nici'un simț al timpului, de pe vremea lui tata-mare (diferență de câteva ceasuri bune între ce arăta ea și ce arăta ceasul meu de buzunar; ce-i drept, un lucru de valoare este importat din Noua Zeelandă, și anume ora exactă). Un lucrător de la fermă, Indian, trăgea cu ochiul pe fereastră la musafirii stăpânului. N'am văzut în viața mea un *renegado* mai zdrențaros, dar D-l Evans mi-a jurat că metisul acela, Barnabas, era „cel mai iute câine ciobănesc pe care l-am văzut

vre'odată alergând pe două picioare“. Keegan & Dyfedd sunt băieți simpli & cinstiți, pricepuți mai ales la tot ce ține de oi (fam. lor deține două sute de capete), fiindcă nici'unul dintre ei n'a fost până acum la „Oraș“ (cum numesc insularii Noua Zeelandă) și nici n'a făcut vre'un fel de școală, afară de lecțiile de evanghelizare ale tatălui lor, datorită cărora au învățat să citească și să scrie acceptabil.

D-na Evans a spus rugăciunea și a urmat cel mai plăcut ospăț (nespurcat de sărături, viermi și înjurături) de care m'am bucurat de când am fost la cina de despărțire de la Beaumont, cu Consulul Bax & fam. Partridge. D-l D'Arnoq ne-a povestit despre vasele pe care le-a aprovizionat în cei zece ani petrecuți pe Insula Chatham, iar Henry ne-a distrat cu anecdote despre pacienții iluștri & umili pe care i-a vindecat la Londra și în Polinezia. Când mi-a venit rândul, am enumerat multele greutăți pe care le întâmpină un Notar american când vine vorba să-l localizeze pe beneficiarul australian al unui testament executat în California. Tocana de oaie și plăcinta cu mere le-am udat cu o bere slabă, pusă la fermentat de D-l Evans pentru schimbul cu vânătorii de balene. Keegan & Dyfedd au plecat să-și vadă de animale, iar D-na Evans s-a întors la treburile casei. Henry a întrebat dacă sunt Misionari activi în prezent pe insulele arhipelagului Chatham, la care D-nii Evans și D'Arnoq s'au uitat unul la altul, apoi cel dintâiu ne-a informat că:

— Nu... Maorilor nu le prea place să venim noi, *Pakeha*, și să-i stricăm pe Moriori dintre ei cu prea multă civilizație.

Am întrebat dacă se poate vorbi sau nu despre un rău numit „prea *multă* civilizație“. D-l D'Arnoq mi-a răspuns:

— Dacă nu există Dumnezeu la Vest de Capul Horn, înseamnă că nu există nici „Toți oamenii au fost creați egali“ din Constituția Dumitale, nu-i așa, Dom'le Ewing?!

Termenii „Maori“ și „Pakeha“ îi cunoșteam din timpul escalei făcute cu *Profetesa* în Golful cu Insule, dar am rugat să fiu luminat în legătură cu sensul cuvântului „Maori“. Cerința mea a deschis o Cutie a Pandorei de istorii amănunțite despre decăderea și prăbușirea Aborigenilor de pe Insula Chatham. Ne-am aprins pipele. D-l D'Arnoq mai povestea încă neobosit după

trei ceasuri, când a venit vremea să plece spre Port Hutt, până nu se lăsa noaptea să-i întunece drumul peste coline. Istoriisrea lui, pun rămășag, ar sta cu cinste sub pana unui Defoe sau Melville și am de gând s'o aștern eu pe hârtie în paginile acestea, după ce, cu voia lui Morfeu, voi fi tras un somn zdravăn.

Luni, 11 Noiembrie

Zorii cu umiditate și fără soare. Golful pare lipicios, dar vremea e suficient de blândă ca să îngăduie continuarea reparațiilor la *Profetesa*. Mulțumescu-i lui Neptun!

Goeletei i se instalează o nouă gabie de artimon chiar în vreme ce scriu eu cuvintele acestea.

Nu cu mult timp în urmă, pe când Henry și cu mine luam micul dejun, a venit D-l Evans cu un talmeș-balmeș de scuze că-l importuna pe prietenul meu Doctorul, dar era nevoie să meargă s'o consulte pe-o vecină de-a lui mai retrasă, o anume Văduvă Bryden, care căzuse de pe cal pe un relief pietros. D-na Evans rămăsese s'o îngrijească și se temea ca viața văduvei să nu fie în primejdie. Henry și-a luat în grabă geanta de Doctor și a plecat fără întârziere. (M-am oferit să vin și eu, dar D-l Evans m'a rugat să mă răzgândesc, fiindcă pacienta îi smulsese făgăduiala că nimeni altcineva în afară de Doctor n-avea s'o vadă nepuțincioasă.) Walker, trăgând cu urechea la pertractările noastre, mi-a spus că nici'un reprezentant al speciei bărbățești nu-i trecuse pragul văduvei cu pricina în ultimii douăzeci de ani și a conchis:

— Scroafa aia bătrână și frigidă și-o fi trăgând ultimele bășini de-l lasă pe Doctoru' Șarlatan s'o caute-n dos!

Originile populației Moriori din Rekohu (cum au botezat băștinașii Insulele Chatham) rămân până astăzi un mister. D-l Evans își exprimă credința că sunt descendenții evreilor alungați din Spania și evocă nasurile lor corioate și gurile rânjite. Teoria preferată de D-l D'Arnoq, precum că odinioară Moriori erau Maori ale căror canoe au eșuat pe insulele acestea